

Előhang egy kispörköltöz

Ilondai – akiről valamikor Pesten borospalackokat, fodrászműhelyeket és férfikalapokat neveztek el – dolga végeztével egy józsefvárosi kiskocsmába járogatott, ahol azzal tetszelgett magának, hogy apránként megeszegette régi hölgyismerőseit, akik bizonyos okokból cserbenhagyták.

– Ma Szekond Irmát esszük meg – mond a bámulatós vendéglősnek, aki Ilondait (egykori főtitkár a pénzügyi hatóságnál, későbbben nyugalomba vonult gavallért) kiszolgálta, mert étvágyassága akkor sem hagyta el Ilondait, amikor voltaképpen szakított az egész világgal. Régi divatú kalapok karimája alól egykedvűen nézegetett hajdani ismerőseire. Olyan nyakkendőt viselt, amilyent már senki se mert hordani a városban. Mindig egy nagy csomag szerelmes levelet helyezett el a nadrágzsebébe, mielőtt otthonából elindult. – Az ördög nem alszik, hátha megbetegszem valahol. Minek törnék örököseim fejüket a levelek tartalmán?

Így szólt, és aznap este, mielőtt a józsefvárosi kiskocsmában megjelent: éppen Szekond Irma leveleit választotta ki arra a célra, hogy majd valahol megsemmisíti őket.

– Ma Irmát esszük meg – ismételte a befüggönyözött fülű vendéglősnek, aki évek óta szeretett volna eligazodni Ilondai beszédein, aki olykor részegségében méltóságos úrnak nevezte magát. – Van-e valami pörköltféle a speizcetlin?*

És Ilondai aranyszínűre festett szakálla felett, oroszlánhomlokán, immár ráncosodó halántékán nagy gondossággal helyezte el szemüvegét, anélkül hogy az étlapra pillantott volna.

– Csak pörkölt alakjában ehetném meg Szekond Irmát, aki hajdanában ünnepelt művésznője volt a budai színekörnek, de az én életemben nem jelent többet egy marhapörköltnél. Pedig csaknem két esztendeig hordoztam utána a ruháskosarat a színházi öltözőbe. Voltak olyan operettek is, amelyekhez háromszor-négyszer kellett öltözködni. A ruháskosár súlyáról tudtam, hogy klasszikus operettet játszunk-e estére, anélkül hogy egyetlen pillantást vettem volna a színécédulára.

– Éppen malacpörkölt szerepel az étlapunkon – mond a vendéglős, aki egyébként érdekelve volt a kocsmakertben játszó kuglipartinál is.

De Ilondai még rangjához méltó szertartásossággal igazgatta szemüvegét homlokán. A hétköznapi kocsmáros talán azt gondolta volna magában, hogy a méltóságos úr az étlap árait nézdegéli, de Ilondai csakhamar megnyugtatta.

– Nem bánom, ha Szekond Irma akár malacpörkölt alakjában jön utoljára elé, mert sehogy sem tudnám elképzelni őt például rajnai lazacnak, amelynek alakjában egykori barátnőmet, a Gerolsteini nagyhercegnőt megettem, és szerencsésen elfelejtettem. Igen, igen, volt valami fűszere szegény Irmának, amely fűszert a malacpörköltben szokott érezni az ember. Kis csontjai voltak, de csak térdig volt karcsú a lába, mert azután már a zsírok és húsok következtek. Így derékban is karcsú volt, mert gyenge, hajlékony bordáit nagyon jól tudta idomítani, de vállán és mellén felduzzadtak a húscskák, ez ellen nem lehetett mit sem kitalálni. Szeretném tehát, ha a csontosabb darabokat válogatná ki részemre a pörköltből, vendéglős úr.

A vendéglős éppen indulni akart a megbízatással, amikor Ilondai még egy kézmozdulattal visszatartotta.

– Lehetséges, hogy ön majd elgondolkozik szavaimon, de ez most nekem egészen mindegy. Szekond Irmának, a nevezetes szubrettnek még a budai színpadon is volt valamelyes vidékies íze. Így például: maga mosta és vasalta ezerráncú, rózsaszínű tarlatán* szoknyácskáit, amelyeket a kosárban a színpad hátsó bejáratához cipeltem. Fontos volt ez a szoknya, például a *Rip van Winkle* című színdarab előadásánál, mint akár a nyári malacpörköltben az új paradicsom, az üde zöldpaprika és az újburgonya. Az ember megkönnyebbült az ilyen malacpörkölt után. Sehoggy se juthattak eszébe a téli zsírosságok, amelyek oly nyomasztóvá teszik a téli pörkölteket. Igaz, hogy szegény Szekond Irma, még ünnepelt szubrett korában is, legalább annyi időt töltött a mosóteknő mellett, mint a színpadon. A vidéki színésznőnek a fővárosban nincsen jó dolga. Nem ismeri a mosónőket, a házmesternéket, a szomszédasszonyokat, akik esetleg segítségére lehetnének. Így: Irma is éjjel felé mindig nyugtalankodni kezdett (amikor a levegőnek ama bizonyos éjjel utáni szaga kezdett lenni), mert eszébe jutott, hogy mennyi házi teendő várakozik reá otthon. Mert Irma csak engem szeretett, aki bizony meglehetősen lyukas zsebű fickó voltam abban az időben. Bár hivatalban voltam, de csak a mamáskám kedvéért.

A vendéglős fél füllel a kerti kuglizó felé figyelt – mintha kilencet ütött volna valaki? Tévedett. Ilondai nyilván étvágygerjesztés céljából folytatta a jövőd malacpörköltöz intézett szavait.

– Mondom, hogy Irmám egyetlen gazdag embert sem ismert még életében, ugyanezért, ártatlanságában, jóságában, jámborságában azt gondolta, hogy abból áll az egész élet, hogy előadás végeztével kispörköltet fogyasztunk egy kiskocsmában. Szentimentálisan szerette Irma a kispörköltet; meggyőződése szerint boldogtalan lett volna, ha valamely másféle ételporciót rendel a kellernél.* Talán azt hihette volna, hogy többé nem szeretem őt. De szerettem, és a vacsorák után mindig kivettem a fogpiszkálót szájamból, habár nagybátyáim mindig arra tanítottak, hogy a fogpiszkálót sohase vegyem ki szájamból a nyilvános helyeken. Ez hitelképesse teszi a férfit. De Irma esdeklő tekintetére még hitelemről is lemondtam, és pörköltös, sörös bajszomat átengedtem Irma játékainak.

A vendéglős a konyha felé pillantott, mert eszébe jutott, hogy valaki megenné a malacpörköltet, amelyről Ilondai úr ennyi mesemondással van. De a vendég még csettintett nyelvével:

– Cuppanós puszikat kaptam Irmától, s többé nem gondoltam az elveszett hitelemre, se mamáskámra, se a hivatalomra, amelyet amúgy is csak azért vállaltam, hogy valamely foglalkozásom legyen. Azt mondhatnám, boldog voltam a kispörköltös színésznő mellett, aki nem akart megismerkedni a városban senkivel; éppen elegendő voltam neki én magam. Egyetlen barátomra se volt kíváncsi, pedig elégszer emlegettem előtte Pattyszky bácsit, távoli rokonomat, aki a harmadik kerületben az adókiadó bizottság tagja volt, valamint a többi hercegeket, grófokat, akikkel mulatozva töltöttem életemet. Nem, Irma még Festetics hercegre se volt kíváncsi, aki éjszakánként a „Kék Macská”-ban várakozik reám. „Előbb majd hazakísér az Aranykacsa utcába, drága Ervin. Aztán mehet a hercegeihez” – szolt Irma, és úgy a karomba kapaszkodott, mint a reménytelenség. Azt hiszem, most már itt van az ideje, hogy végleg elfelejtssem Irmát. Lássuk hát azt a malacpörköltet!

Ilondainak szerencséje volt. A konyhán még akadt egy porció pörkölt, s így módjában volt a vidéki színésznőt elfelejteni. A tekintélyes öregúr olyan étvággal evett, mint fiatal korában, mikor még nem ment át az élet szenvedésein, sem örömein.

(1931)